

Vec C-40/24 [Derterti]¹

**Zhrnutie návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 98 ods. 1
Rokovacieho poriadku Súdneho dvora**

Dátum podania:

23. január 2024

Vnútroštátny súd:

Corte suprema di cassazione

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

19. december 2023

Žalobca:

GE

¹ Názov tejto veci je fiktívny. Nezodpovedá skutočnému menu ani názvu žiadneho z účastníkov konania

Predmet konania vo veci samej

Odovzdanie žalobcu talianskymi orgánmi do Francúzska v rámci výkonu európskeho zatykača vydaného na účely výkonu trestu, hoci bol súdený vo Francúzsku „v neprítomnosti“ bez toho, aby bol informovaný o súdnom konaní a využil právo na formálnu obhajobu, t. j. právo zvoliť si obhajcu a byť ním zastúpený.

Predmet a právny základ návrhu na začatie prejudiciálneho konania

Podľa článku 267 ZFEÚ a článku 105 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora sa žiada o výklad najmä článku 6 ZEÚ a článku 4a rámcového rozhodnutia 2002/584/SVV v súvislosti s právom obžalovaného na obhajobu v trestnom konaní vedenom „v neprítomnosti“.

Prejudiciálne otázky

1. Má sa článok 6 Zmluvy o Európskej únii vykladať v tom zmysle, že právo obžalovaného na formálnu obhajobu v trestnom konaní patrí medzi práva zakotvené v Charte základných práv Európskej únie zo 7. decembra 2000 a základné práva zaručené Európskym dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd, a vyplývajúce z ústavných tradícií spoločných pre členské štáty Európskej únie, ktoré uvedený článok 6 uznáva ako všeobecné zásady práva Únie a ktorých dodržiavanie rámcové rozhodnutie Rady 2002/584/SVV z 13. júna 2002 o európskom zatykači a postupoch odovzdávania osôb medzi členskými štátmi vyžaduje?

2. V prípade kladnej odpovede, možno každopádne považovať právo obžalovaného na formálnu obhajobu v trestnom konaní za dodržané, ak bol odsudzujúci rozsudok vynesený proti obžalovanému v neprítomnosti a bez jeho zastúpenia obhajcom, či už zvoleným samotným obžalovaným alebo ustanoveným príslušným súdom, hoci má obžalovaný po odovzdaní právo na obnovu konania so zárukami obhajoby?

3. Má sa preto článok 4a rámcového rozhodnutia Rady Európskej únie 2002/584/SVV, ktorý bol zavedený rámcovým rozhodnutím Rady Európskej únie 2009/299/SVV z 26. februára 2009, vykladať v tom zmysle, že dožiadaný štát má možnosť odmietnuť výkon európskeho zatykača vydaného na účely výkonu trestu odňatia slobody alebo ochranného opatrenia spojeného s odňatím slobody, ak sa dotknutá osoba osobne nezúčastnila súdneho konania, ktoré viedlo k vydaniu rozhodnutia, aj keď podmienky stanovené v odseku 1 písm. d) uvedeného článku 4a sú splnené, avšak dotknutá osoba nebola zastúpená obhajcom, ktorého si zvolila sama alebo ktorý bol ustanovený *ex officio* príslušným súdom?

Uvedené predpisy práva Únie

Zmluva o Európskej únii (ďalej len „ZEÚ“), článok 6.

Charta základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“), články 47, 48 a 52.

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/48/EÚ z 22. októbra 2013 o práve na prístup k obhajcovi v trestnom konaní a v konaní o európskom zatykači a o práve na informovanie tretej osoby po pozbavení osobnej slobody a na komunikáciu s tretími osobami a s konzulárnymi úradmi po pozbavení osobnej slobody, odôvodnenia 4, 12, 19, 27 a 54, články 1, 2, 3, 8 a 9.

Rámcové rozhodnutie Rady 2002/584/SVV z 13. júna 2002 o európskom zatykači a postupoch odovzdávania osôb medzi členskými štátmi, zmenené rámcovým rozhodnutím Rady 2009/299/SVV z 26. februára 2009 (ďalej len „rámcové rozhodnutie“), odôvodnenie 12, článok 1 ods. 3, článok 4a ods. 1.

Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „EDLP“), článok 6 ods. 3 písm. c).

Rozsudky Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“) z 31. januára 2023, Gordi, C-158/21, z 26. februára 2013, Melloni, C-399/11, z 23. marca 2023, LU – PH, C- 514/21 a 515/21, z 10. augusta 2017, Zdziaszek, C-271/17, z 12. marca 2020, VW, C-659/18.

Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) z 13. februára 2001, Krombach v. Francúzsko, č. 29731/96.

Uvedené vnútroštátne právo

Costituzione della Repubblica italiana (Ústava Talianskej republiky), článok 24 druhý odsek: „Právo na obhajobu je nedotknuteľné právo v každom stupni a štádiu konania“.

Legge 22 aprile 2005, n. 69, come modificata dalla legge 2 febbraio 2021, n. 10 (zákon č. 69 z 22. apríla 2005 zmenený zákonom č. 10 z 2. februára 2021) (ďalej len „zákon o EZ“) - článok 2: „Výkon európskeho zatykača nesmie za žiadnych okolností viesť k porušeniu najvyšších zásad ústavného poriadku štátu alebo neodňateľných práv osoby uznaných Ústavou, základných práv a základných právnych zásad zakotvených v článku 6 ZEÚ alebo základných práv zaručených Európskym dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd“ Okrem toho podľa článku 6 ods. 1a písm. d) tohto zákona v prípade osoby vyžadanej na účely výkonu odsudzujúceho rozsudku vydaného v súdnom konaní vedenom „v neprítomnosti“, je odovzdanie každopádne prípustné, ak dotknutej osobe, napriek tomu, že rozhodnutie jej nebolo osobne doručené, sa jej osobne doručí bezodkladne po jej odovzdaní do členského štátu, ktorý vydal zatykač a bude výslovne poučená o svojom práve na nové a úplné preskúmanie jej postavenia vo

veci samej s možnosťou predložiť nové dôkazy a dosiahnuť zrušenie tohto rozhodnutia a vydanie nového v súlade s nástrojmi, ktoré na tento účel stanovuje vnútroštátne právo dožadujúceho štátu.

Rozsudky Corte costituzionale (Ústavný súd, Taliansko) č. 190 z roku 1970, č. 55 z roku 1971, č. 255 z roku 1974, č. 172 z roku 1976, č. 125 z roku 1979, č. 188 z roku 1980, č. 144 z roku 1995.

Rozsudky Suprema Corte di cassazione (Najvyšší kasačný súd, Taliansko) šiesty senát č. 5400 z 30. januára 2008, Salkanovic a č. 14721 zo 7. mája 2020, Spahiu.

Zhrnutie skutkového stavu a konania

- 1 Rozsudkom z 12. októbra 2017, ktorý sa stal vykonateľným, súd v Auxerre (Francúzsko) v dôsledku trestného konania, ktoré sa viedlo v neprítomnosti obžalovaného a bez zastúpenia obhajcom podľa článkov 379-2 a 379-6 francúzskeho trestného poriadku, odsúdil GE, albánskeho štátneho príslušníka za trestné činy dovozu, predaja a nedovoleného nákupu omamných látok. Na účely výkonu trestu Francúzska republika vydala 6. septembra 2021 európsky zatykač s cieľom dosiahnuť odovzdanie GE, ktorý sa nachádza v Taliansku.
- 2 Corte di appello di Firenze (Odvolací súd Florencia, Taliansko) rozhodol, že podmienky na odovzdanie albánskeho občana GE do Francúzskej republiky sú splnené. Zatykač totiž obsahoval údaj o tom, že podľa francúzskeho právneho poriadku môže odsúdený po odovzdaní podať opravný prostriedok proti rozsudku v lehote desiatich dní od jeho doručenia. Odvolací súd sa preto domnieval, že bola splnená požiadavka stanovená v článku 6 zákona o EZR, ktorá pripúšťa odovzdanie v prípade, že vyžiadaná osoba, hoci nebola informovaná o rozhodnutí prijatom v súdnom konaní, ktoré sa konalo v jej neprítomnosti, takéto oznámenie obdrží po odovzdaní a bude výslovne informovaná o práve na úplné preskúmanie jej postavenia.
- 3 GE napadol rozsudok Corte di appello di Firenze (Odvolací súd Florencia) na Corte di cassazione (Najvyšší kasačný súd), ktorý je vnútroštátnym súdom, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania.

Hlavné tvrdenia účastníkov konania vo veci samej

- 4 GE tvrdí, že bol porušený článok 2 zákona o EZ tým, že bol súdený v neprítomnosti bez doručenia predvolania na súd a zastúpenia obhajcom, a na základe všeobecnej obžaloby, čo viedlo k porušeniu práva na formálnu obhajobu a práva byť vypočutý pri vykonávaní dôkazov, ktoré sú nevyhnutné pre spravodlivý proces.
- 5 Na argument odvolacieho súdu, podľa ktorého rozsudok vydaný v neprítomnosti možno v každom prípade zrušiť na návrh odsúdenej osoby po tom, ako sa o ňom

dozvedela, GE odpovedá, že o odovzdanie nebolo požiadané na účely uskutočnenia súdneho konania, ale na účely výkonu trestu, takže existujú prísnejšie záruky. Ďalej na argument odvolacieho súdu, že neprítomnosť obhajcu je odôvodnená možnosťou samoobhajoby, odpovedá, že na účely samoobhajoby je stále potrebné riadne predvolanie obžalovaného v konaní a jeho prítomnosť na pojednávaní.

Zhrnutie odôvodnenia návrhu

- 6 V minulosti Corte di Cassazione (Najvyšší kasačný súd) vo viacerých podobných veciach rozhodol, že zatykač vydaný francúzskymi justičnými orgánmi na základe odsudzujúceho rozsudku vyneseného v neprítomnosti bez záruk kontradiktórnosti a obhajoby je v každom prípade v súlade so zásadami spravodlivého procesu, keďže francúzske právo zaručuje odsúdenému možnosť požiadať prostredníctvom návrhu o obnovu konania v súlade s právom byť vypočutý a právom na obhajobu. Ten istý Corte di Cassazione (Najvyšší kasačný súd), vnútroštátny súd, však zastáva názor, že tento prístup sa dnes musí preskúmať.
- 7 Podľa judikatúry ústavného súdu právo na obhajobu chránené článkom 24 Ústavy spočíva v zásade v zaručení kontradiktórnosti a prítomnosti obhajcu v akomkoľvek konaní. V tomto zmysle odkaz na „každé štádium a stupeň konania“ aj keď z neho nevyhnutne nevyplýva, že kontradiktórnosť a prítomnosť obhajcu musia byť zaručené v každom okamihu a pri každom procesnom úkone, napriek tomu vyžaduje, aby sa vo vzťahu k významu konkrétneho úkonu overilo, či sa neprítomnosť obhajcu účinkami z toho vyplývajúcimi prejavuje ako skutočný zásah do ústavného práva na obhajobu pred súdom. Právo na obhajobu je neodňateľné právo a povinné ustanovenie obhajcu *ex offo* má za cieľ chrániť základné ľudské hodnoty a ústavné zásady.
- 8 Z článku 2 zákona o EZ v znení zmien z roku 2001 sa stratil výslovný odkaz na dodržiavanie práva na obhajobu ako predpokladu výkonu európskeho zatykača. Vnútroštátny súd sa však na základe vyššie uvedenej judikatúry ústavného súdu domnieva, že právo na formálnu obhajobu je súčasťou „neodňateľných práv osoby uznaných Ústavou“, „základných práv“ uvedených v článku 6 ZEÚ a práv zaručených EDLP, ktorých porušenie podľa článku 2 zákona o EZ vyžaduje, aby taliansky štát odmietol vykonať európsky zatykač. Vnútroštátne pravidlo je teda treba vykladať nielen z hľadiska Ústavy, ale aj z hľadiska práva Únie, ktoré vykonáva. Okrem toho, ako pripomenul ústavný súd, základné práva, ktorými je rámcové rozhodnutie viazané na základe jeho odôvodnenia 12 a článku 3 ods. 1, sú práva uznané právom Únie, pričom k ich vymedzeniu prispievajú ústavné tradície spoločné pre členské štáty. Je preto úlohou práva Únie stanoviť úrovne ochrany základných práv, ktorým podlieha právna úprava o európskom zatykači, keďže ide o harmonizovanú oblasť. Podľa Corte costituzionale (Ústavný súd) preto členské štáty v záujme zabezpečenia jednotného uplatňovania európskeho zatykača nemôžu odmietnuť odovzdanie mimo prípadov výslovne ustanovených v rámcovom rozhodnutí.

- 9 Článok 4a rámcového rozhodnutia (doplnený zmenou z roku 2009) v súlade s judikatúrou Súdneho dvora, podľa ktorej vykonanie európskeho zatykača predstavuje zásadu, zatiaľ čo odmietnutie je poňaté ako výnimka, ktorá sa musí vykladať reštriktívne (pozri rozsudok Gordi, bod 68), stanovuje, že justičný orgán môže odmietnuť vykonať európsky zatykač vydaný na základe rozhodnutia vydaného v súdnom konaní, ak sa dotknutá osoba „osobne nezúčastnila konania, ktoré viedlo k vydaniu rozhodnutia“, okrem prípadov, keď tento zatykač obsahuje jeden z údajov uvedených v písmenách a) až d) tohto článku, a to: a) dotknutá osoba bola osobne predvolaná a informovaná o konaní, ktoré viedlo k vydaniu rozhodnutia, a bola informovaná o tom, že možno vydať rozhodnutie, ak sa nezúčastní konania, alebo b) dotknutá osoba, ktorá vedela o termíne súdneho pojednávania, bola zastúpená obhajcom, ktorého si sama zvolila alebo ktorý bol ustanovený *ex officio*, alebo c) po tom, ako sa jej doručilo rozhodnutie a bola výslovne poučená o práve na obnovu konania alebo odvolanie, výslovne uviedla, že proti rozhodnutiu nepodáva opravný prostriedok, alebo nepodala návrh na obnovu konania alebo odvolanie v rámci príslušnej lehoty, alebo d) rozhodnutie nebolo dotknutej osobe osobne doručené, ale sa jej doručí po odovzdaní a bude výslovne poučená o svojom práve na obnovu konania alebo odvolanie, a bude poučená o lehote, v ktorej musí podať návrh na obnovu konania alebo odvolanie. V takýchto prípadoch totiž podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora výkon európskeho zatykača neporušuje právo dotknutej osoby na obhajobu a všeobecnejšie na právo spravodlivý proces, ako sú zakotvené v článkoch 47 a 48 Charty (pozri napríklad rozsudky Melloni, body 44 a 53 a e LU - PH, body 47 až 50, 72, 73). Podľa vnútroštátneho súdu však tento článok neobsahuje žiadne výslovné ustanovenie pre situáciu, v ktorej „konanie, ktoré viedlo k vydaniu rozhodnutia“ voči obžalovanému v neprítomnosti, nedostavil sa alebo bez jeho riadneho predvolania, sa konalo bez toho, aby bol zastúpený zvoleným obhajcom alebo obhajcom ustanoveným *ex officio*. Takáto situácia by sa preto mala skúmať s ohľadom na všeobecné zásady.
- 10 Vnútroštátny súd predovšetkým konštatuje, že konanie proti GE je nepochybne „konaním, ktoré viedlo k vydaniu rozhodnutia“ v zmysle uvedeného článku 4a, t. j. konaním, v ktorom sa na základe preskúmania vo veci samej s konečnou platnosťou rozhodlo o vine a odsúdení dotknutej osoby, ktorej odovzdanie sa žiada (pozri rozsudok Zdziaszek, bod 82), Súdne rozhodnutie, ktorým bola vyžiadaná osoba odsúdená v neprítomnosti, sa totiž musí považovať za „rozhodnutie“ podľa článku 4a, ak bolo jeho prijatie rozhodujúce na vydanie európskeho zatykača. (rozsudok LU- PH, bod 67).
- 11 Vo veci samej pripomína, že harmonizácia podmienok výkonu európskych zatykačov vydaných na účely výkonu rozhodnutí, ku ktorým sa dospelo v konaní, ktorého sa obžalovaný nezúčastnil, dosiahnutá rámcovým rozhodnutím, sa snaží „posilniť procesné práva osôb, voči ktorým prebieha trestné konanie“ (rozsudok Melloni, bod 51), pričom jeho cieľom je „zabezpečiť vysokú úroveň ochrany a umožniť odovzdať dotknutú osobu pri plnom dodržaní jej práva na obhajobu“ (rozsudok LU-PH, bod 50).

- 12 Okrem toho právo na obhajobu, ktoré vyplýva z práva na spravodlivý proces zakotveného v článkoch 47 a 48 Charty, je súčasťou základných práv, takže Súdny dvor musí článok 4a vykladať v súlade s týmito článkami, ktoré zodpovedajú článku 6 EDLP. V súlade s tým sa články 47 a 48 Charty musia vykladať tak, aby zabezpečili takú úroveň ochrany, ktorá je rovnaká úrovni zaručenej článkom 6, tak ako ho vykladá ESĽP (rozsudok LU- PH, bod 51).
- 13 Súdny dvor, ktorý mal rozhodnúť o výklade smernice 2013/48/EÚ, spresnil, že od právo na prístup k obhajcovi sa nemožno odchyliť z dôvodu, že sa podozrivá alebo obvinená osoba nedostavila po predvolaní na súd (rozsudok VW).
- 14 ESĽP rozhodol, že hoci právo každého obvineného byť účinne zastúpený obhajcom, v prípade potreby ustanoveným *ex officio* súdom, nie je absolútne, toto právo patrí medzi základné prvky spravodlivého procesu; obvinený nestráca toto právo len z dôvodu svojej neúčasti na pojednávaniach; aj keď zákonodarca môže odrádzať od neodôvodnenej neúčasti, nemôže ju sankcionovať odklonom od práva na právnu pomoc obhajcom“ (rozsudok Krombach v Francúzsko)
- 15 Na základe týchto predpokladov podľa vnútroštátneho súdu záruka možnosti zrušenia odsudzujúceho rozsudku v dôsledku obnovy konania alebo - ako v prípade francúzskeho práva - podania opravného prostriedku proti nemu po odovzdaní vyžadanej osoby, ktorá v plnej miere zaručuje právo na obhajobu, nemôže úplne napraviť porušenie tohto práva, ak sa súdne konanie konalo v neprítomnosti obžalovaného a bez jeho zastúpenia obhajcom.
- 16 V skutočnosti aj v uvedených prípadoch obnovy konania alebo opravného prostriedku je obžalovaný naďalej vystavený účinkom pravidiel procesného právneho poriadku štátu žiadajúceho o jeho odovzдание, pokiaľ ide o použiteľnosť už vykonaných dôkazov, aspoň v prípade dôkazov, ktoré vzhľadom na ich povahu nemožno vykonať opätovne. To by sa dalo napraviť len stanovením absolútnej nepoužiteľnosti dôkazov vykonaných v súdnom konaní, v ktorom obžalovaný nebol zastúpený alebo prinajmenšom záväzkom štátu, ktorý vydal európsky zatykač, nepoužiť tieto dôkazy na účely nového rozhodnutia, čo Francúzsko vo vzťahu ku GE neurobilo.
- 17 V situácii, v akej sa nachádza GE, je teda jednotlivец na základe európskeho zatykača vydaného proti nemu, obmedzený na osobnej slobode v dôsledku odsudzujúceho rozsudku vydaného bez toho, aby sa mohol dať zastupovať, a to aj obhajcom *ex officio*, buď preto, že nebol informovaný o konaní proti nemu, alebo preto, že nemohol alebo nechcel zvoliť si advokáta, avšak bez toho, aby sa ho vzdal, pričom toto obmedzenie nie je odôvodnené predbežnými opatreniami.
- 18 Takáto situácia podľa vnútroštátneho súdu vyvoláva vážne pochybnosti o jej zlučiteľnosti s právom na obhajobu, ktoré je nástrojom ochrany širšieho práva na osobnú slobodu.
- 19 Navrhuje sa, aby sa o tejto prejudiciálnej otázke rozhodlo v zrýchlenom konaní, pretože prejednávajúca vec sa týka osoby, ktorá nie je vo väzbe, ale napriek tomu sa

na ňu vzťahujú osobné predbežné opatrenia donucovacieho druhu (povinnosť zdržiavať sa v určitom meste a povinnosť hlásiť sa na polícii), týka sa európskeho zatykača, ktorý podľa článku 17 ods. 1 rámcového rozhodnutia „sa prejednáva a vykonáva ako naliehavá záležitosť“ a výkladové otázky nastolené v tejto veci majú všeobecné dôsledky tak pre príslušné orgány, ako aj pre práva vyžiadaných osôb.

PRACOVNÝ DOKUMENT